

Pseudovetenskapligt motstånd mot modern genteknik

Fyra femtedelar av jordens produktion av sojaböner, nästan två tredjedelar av bomullen och upp emot en tredjedel av världens rapsskörd utgörs idag av herbicidtoleranta och insektsresistenta växtsorter. Grödorna har fått miljövänliga och energisbesparande egenskaper. De har uppstått genom moderna växtförädlings tekniker, alltså GMO (genmodifierade organismer). En hel del av denna soja, bomull och raps importeras till och konsumeras i EU, men européerna får inte lov att själva odla dessa grödor. Det finns fortfarande ett visst motstånd mot GMO i delar av Europa.

Sådana motsägelser pochar på en förklaring. Därför tog Jens Sundström och Torbjörn Fagerström till orda i *The Wall Street Journal* i oktober 2014. Den amerikanska allmänheten behöver förstå européernas förhållande till GMO. Jens Sundström är samverkanslektor i bioteknik vid SLU. Torbjörn Fagerström var före sin pensionering prorektor vid SLU och professor i teoretisk ekologi i Lund.

VETENSKAPSFÖRAKT

De båda forskarna nämner ordet "parallellvetenskap". Liknande begrepp är "pseudovetenskap" och "alternativ vetenskap", men "vetenskapsförakt" är lika rätt. Det finns forskare, som studerar GMO-frågor men som redan från början har bestämt sig för att vara negativa. Till och med vid universiteten finns ett religiöst och dogmatiskt GMO-motstånd.

Det bör inte förvåna någon läsare att det förekommer oegentligheter inom vetenskapen liksom inom alla andra branscher. Det är illa med pseudovetenskap, eftersom den bedrivs kollektivt, systematiskt och opportunistiskt. Forskarna lierar sig inte bara med varandra utan också med en intet ont anande allmänhet, skandalreportrar, ideologiska organisationer samt politiker. Verksamheten blir legitimerad och stödd av universitet, forskningsfonder och regeringar. Det genomförs projekt, som inte stämmer med vedertagna vetenskapliga normer.

OÄNDLIGT FORSKNINGSBEHOV

Anti-GMO-forskarna kan få pengar, eftersom de har ett standardsvar, nämligen att det behövs mer forskning. På så sätt lyckas de få anslag både från EU och från svenska källor, och det inrättas särskilda enheter vid universiteten. Vid olika universitet finns forskare, som för sitt levebröd är beroende av att nå fram till GMO-fentliga resultat.

Likaså kan projektmedel gå till andra än universitetsinstitutioner. Naturskyddsföreningen har fått pengar från regeringen. Inom ramen för projektet skulle man förstöra grödor i Filippinerna, eftersom det som odlades var en GMO-variant av ris. Sedan spelade det ingen roll att detta ris skulle kunna hjälpa

hundratusentals barn att slippa dö och bli blinda. GMO-motståndet är blint, tycks det.

Ett annat exempel på vetenskapsförakt är att Miljöpartiet vill förhindra godkännandet av alla GMO-grödor, oavsett vad EU:s vetenskapliga expertis säger. I sina försök att ytterligare hindra utvecklingen har Greenpeace och andra organisationer lyckats påverka Jean-Claude Juncker att stoppa chefen för EU:s vetenskapliga råd.

VÅL UTFORSKADE RISER

Sundström och Fagerström återger också en historia, där falska "forskningsresultat" om GMO:s farlighet för råttor fick stor spridning i medierna. Ett annat exempel är oriktiga uppgifter om att indiska GMO-odlare ofta begår självmord. Det finns många exempel på sådana oegentligheter.

I *Wall Street Journal*-krönikan står att EU-kommissionen under några årtionden använde ett belopp, svarande till ett par miljarder kronor, till forskning om riskerna med genmodifierade grödor. Forskningen visade att GMO-produkterna inte är farligare för djurfoder, humankonsumtion och miljön än vad konventionellt framförädlade grödor är.

Trots detta har EU tillmötesgått GMO-motståndarna med ett beslut att produkter, i vilka det ingår GMO, ska ha en särskild märkning. Det är att insinuera för konsumenterna att dessa produkter på något sätt skulle vara tveksamma.

SKATTEFINANSIERAT MOTSTÅND

Författarna nämner några ideologiska organisationer med GMO-motstånd: Naturskyddsföreningen, Greenpeace och Jordens vänner. Genomgående för dessa är att de till övervägande del är finansierade av skattepengar. De utger sig för att på något sätt representera ett allmänintresse och folk i gemen tycks ha tillit till dessa organisationer.

Samtidigt har dessa organisationer ett "medlemsdemokratiskt underskott", för att använda modern EU-terminologi. Därmed blir organisationerna ansvarslösa. De kan komma med vilka budskap som helst utan att behöva beakta konsekvenserna för samhällsutvecklingen. De är reellt styrda av ett ledarskap, som har intresse av att utnyttja de okunskaper, som finns i de breda lagren. Folk i allmänhet kan inte förväntas förstå frågor om biologisk produktion och än mindre genteknologi.

Jerker Nilsson, Institutionen för ekonomi, SLU Uppsala